Tuomas Ojanen
29.3.2017

Eduskunnan perustuslakivaliokunnalle

U 21/2017 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksista Schengenin tietojärjestelmän (SIS) muuttamisesta

Valtioneuvoston kirjelmässä on nähdäkseni tarkasteltu *hyvin* ehdotuksen suhdetta perus- ja ihmisoikeuksiin huomioiden asianmukaisesti myös perustuslakivaliokunnan aiempi lausuntokäytäntö tämän tyyppisistä EU-säädösehdotuksista. Perusoikeus- ja ihmisoikeusnäkökohdat myös asianmukaisesti suuntaavat ja määrittävät valtioneuvoston kantoja.

Valtioneuvoston kirjelmä erottuukin edukseen tämän tyyppisiä EU-säädösehdotuksia koskevien valtioneuvoston U-kirjelmien tai muiden asiakirjojen joukosta (ks. kuitenkin myös PeVL 3/2017 vp).

Nähdäkseni perustuslakivaliokunnan lausunnossa voidaan yhtyä valtioneuvoston kantoihin. Perutuslakivaliokunta voi varsinkin painottaa tarvetta rajata arkaluontoisten biometristen tietojen tallentaminen täsmällisillä ja tarkkarajaisilla säännöksillä vain SIS-järjestelmän kannalta ehdottoman välttämättömään (ks. myös esim. PeVL 3/2017 vp), samoin kuin tarvetta huolehtia asianmukaisista suojatoimenpiteistä, kuten järjestelmään talletettavien henkilötietojen suojaamisesta väärinkäytön vaaroilta ja kaikenlaiselta tietojen laittomalta saannilta ja käytöltä (ks. myös esim. PeVL 33/2016 vp, ks. myös PeVL 3/2017 vp.

Erityisesti perustuslakivaliokunnan on syytä yhtyä valtioneuvoston varauksellisiin kantoihin suhteessa ehdotuksiin tietojen säilytysajan pidentämisestä kolmesta viiteen vuoteen ja salaista tarkkailua, poistumisen estämistä tai erityistarkastusta koskevan kuulutuksen tekemistä SIS:iin rikosoikeudellisen rangaistuksen täytäntöönpanoa varten.

Käsillä oleva säädösehdotus on jatkoa niille EU-säädösehdoksille, jotka koko ajan lisäisivät kolmansien maiden kansalaisten henkilötietojen ja varsinkin arkaluontoisten biometristen tunnisteiden käsittelystä. Seuraava EU:n perusoikeusviraston Eurodac –asetusehdotusta koskevan lausunnon sisältämä kaavio havainnollistaa hyvin, kuinka monessa massiivisen laajassa tietokannassa kolmansien maiden kansalaisten henkilötietoja käsitellään tällä hetkellä:[1]

[1] FRA Opinion – 6/2016 [Eurodac], The impact of the proposal for a revised Eurodac Regulation on fundamental rights, 22.12.2016, s. 11.

"Figure 1: Current and planned large scale IT-systems in the EU and categories of persons covered

"

Tuoreen selvityksen (2.3.2017) mukaan jo yksin Eurodac-tietojärjestelmään tallennettujen sormenjälkien määrä nousi 51 % vuoden 2015 aikana vuoteen 2014 verrattuna lopputuloksella, että vuoden 2015 lopussa Eurodac –tietojärjestelmään oli tallennettu lähes 4,1 miljoonaa *(4,076,218)* sormenjälkitietoa, joissa on kysymys henkilötietojen suojan ytimessä olevista arkaluonteisista tiedoista.[2]

Perustuslakivaliokunnan lausunnossa olisikin syytä painokkaasti uudistaa lausunnossa PeVL 33/2016 vp esitetty kokonaisarvion tarve, erityisesti siltä osin kuin valiokunnan mukaan "valtioneuvoston on myös syytä pyrkiä vaikuttamaan siten, että vastaavanlainen arviointi suoritetaan EU:n toimesta". Lisäksi näin massiivisessa määrin henkilötietoja sisältävät järjestelmät korostavat erityistä tarvetta suojata järjestelmiin talletettavat henkilötiedot ja varsinkin arkaluontoiset biometriset tiedot väärinkäytöltä.

Helsingissä 29. päivänä maaliskuuta 2017

Tuomas Ojanen

OTT, professori

Helsinki

---

[2] Annual report on the 2015 activities of the central system of Eurodac, including its technical functioning and security pursuant to Article 40(1) of Regulation (EU) No 603/2013. Brussels,2 March 2017.